

Peutergroepen voor kinderen met een Een mooi initiatief!

De Nederlandse Stichting voor Dove en Slechthorende Kinderen (NSDSK) organiseert zogenaamde peutercommunicatiegroepen. Twee leidsters vertellen hoe zij hun peuters de weg wijzen in onze verbale wereld.

Annemarie Rotteveel is leidster bij de Knipoog uit Alkmaar, een groep voor kinderen met een auditieve beperking; ze zijn doof of slechthorend. Ook Annemarie is slechthorend. Haar gehoorapparaatje verraadt het, maar aan haar enthousiaste verhaal is dit nauwelijks merkbaar.

'In onze groep zijn dove en slechthorende peuters vanaf anderhalf jaar welkom. Ze zijn dan qua ontwikkeling toe aan spelend leren in een groep. Als slechthorende communicatieleidster ben ik verantwoordelijk voor het aanleren van de gebarentaal. Imke, pedagogisch medewerker, en Wilbert, logopedist, zijn ook werkzaam in de groep. Zij gebruiken naast de gebarentaal ook het gesproken Nederlands. Wij communiceren dus tweetalig.

Alle activiteiten in de groep zijn gericht op de taalontwikkeling. Aan de hand van thema's leren de kinderen eerst de gebarentaal. Deze is helemaal visueel en de kinderen pikken ze gemakkelijk op. Met gebaren, mimiek en lichaamstaal maak ik de betekenis van ieder woord of zinnetje zichtbaar. Het liefst laat ik kinderen de betekenis van de gebaren beleven. Is het thema 'regen', dan gaan we naar buiten. Natte wangen, de spetterende modderplas en stampende rubberlaarzen. Het zijn prachtige momenten om de gebarentaal te laten beklippen. Herhaling is essentieel, net als bij het leren spreken. De kinderen imiteren de gebaren eerst en gebruiken ze vervolgens.'

Kijkritme

'Het is belangrijk dat de kinderen regelmatig naar mij kijken. Ze moeten een goed *kijkritme* ontwikkelen. Ik kan niet roepen: "Jongens, even een lijmpotje pakken" of "Trek allemaal je jas aan!" Voor groepsaandacht trommel ik op tafel of stamp op de grond. Door de trillingen voelen de peuters: "Hé, Annemarie laat iets zien", en maken ze vervolgens oogcontact met mij. Het knipperlicht en de pictogrammen zijn nog meer non-verbale signalen waarmee ik nieuwe activiteiten aangeef.

Wilbert behandelt de kinderen individueel en stimuleert hun stemgebruik. Hij begeleidt ook oefenspelletjes in de groep. Vanmorgen bliezen de kinderen wattenpluisjes weg.

t een communicatieve beperking

Een speelse oefening voor een goede mondmotoriek, een voorwaarde om te leren praten.'

Ouderprogramma

'De meeste gezinnen moeten van ver komen. De ouders kunnen niet tussen het halen en brengen naar huis. Daarom bieden we een ouderprogramma aan, waarin zij de gebaren van het thema leren, informatie krijgen en ervaringen uitwisselen. Bijvoorbeeld over een ingrijpende operatie die hun kind heeft ondergaan. Zo krijgen veel dove kinderen tegenwoordig een implantaat, een soort elektronisch binnenoor. Via een ontvanger aan het hoofd kunnen ze de wereld van het geluid ervaren. Al is de kwaliteit vergelijkbaar met dat van een slecht ontvangende radio, het is een manier om geluiden en spraak na verloop van tijd te herkennen. Kinderen dragen de ontvanger niet in bed, in bad of tijdens zwemles. Op deze momenten komen de gebaren van pas. Gelukkig zijn er tegenwoordig meer visuele communicatiemiddelen. Moest ik vroeger bij iemand langsgaan om een afspraak te maken, nu zend ik een e-mail of een sms en communiceer via de webcam!'

Ons hoofddoel is kinderen met plezier te laten communiceren

'In de veiligheid van onze groep ontdekken de kinderen de macht van communicatie. Het is ontroerend om te zien hoe ze elkaar daardoor makkelijker opzoeken en gaan spelen. Dat geeft hun zelfvertrouwen. Veel kinderen gaan naar het speciaal onderwijs. Daar leren ze, naast alle schoolvakken, omgaan met de mogelijkheden en beperkingen van hun gehoor.

Vaak gaat dat heel goed. Ben ik daar zelf niet een voorbeeld van?'

Naast groepen voor dove en slechthorende kinderen bestaan er peutergroepen voor kinderen met ernstige spraak- en/of taalmoeilijkheden. Op De Eekhoorn uit Haarlem, is communicatief pedagogisch leidster Dorien Bergisch verantwoordelijk voor het stimuleren van de totale spraak- en taalontwikkeling:

'Bij ons komen kinderen tussen de tweeënhalf en vier jaar, die grote moeite hebben met communiceren. Een aantal kinderen is *dispraktisch*: de neurologische rijping van het spraak/taalgebied is bij hen nog niet voltooid, waardoor ze hun mondspieren niet goed aansturen en geen juiste klanken produceren. Deze kinderen komen vaak via logopedisten bij ons.

Daarnaast zijn er kinderen met een ontwikkelingsachterstand. Op de peuterleeftijd is het moeilijk exact vast te stellen waardoor die achterstand ontstaan is. Vandaar dat we intensief samenwerken met een orthopedagoog, die de kinderen observeert en met ons behandelplannen opstelt. Wij hebben peuters bij wie we het Autistisch Spectrum Syndroom (ASS) vermoeden. Voor hen proberen we de wereld een beetje toegankelijker te maken. Door bijvoorbeeld te werken volgens een vaste structuur. Dat geeft rust en overzicht, zodat de kinderen zich kunnen focussen op hun spraak/taalontwikkeling.

Naast de pictogrammen, waarmee we de dagindeling aangeven, werken we met fotomateriaal. Elk kind dat binnenkomt, hangt zijn foto aan het bord en weet: "Zo, ik ben er en zij zijn er vandaag ook!"'

De leeshoek

'In de leeshoek staan manden met van elk kind een fotoboek en een beleefmap. In het fotoboek staat informatie over de situatie van het kind: over de broers en zusjes, het huis, de hond, de auto van papa. In de beleefmap schrijven ouders belangrijke momenten op. Zijn ze naar het bos geweest of was er een verjaardag, dan maken ze dat met een tekeningetje of foto zichtbaar. Kinderen vinden het heerlijk om de albums te bekijken. Materiaal uit hun belevingswereld daagt hen uit tot communice-

ren. Het geeft ons prachtige aanknopingspunten om te praten buiten het hier en nu. Zo leren ze hun totale *zijn* verbaliseren.

Werken met beeldmateriaal, lichamelijk contact, de eigen lichaamstaal; het zijn communicatieve elementen en horen dus bij de spraak/taalontwikkeling. Dat lichaamstaal werkt, weten een paar pittige dametjes in ons jongensgezelschap! Zij moeten hun speelterrein echt wel eens met hun lijf afbakenen.'

Spelletjes

'Tijdens de kringspelletjes doen we mondoefeningen, dat is vooral voor dispraktische kinderen heel nuttig. Alle kinderen maken gekke geluiden en trekken grimassen. Ze hebben enorme pret met elkaar. Het is opnieuw een motief om met elkaar te willen praten. Via interactieve spelletjes bieden we nieuwe themawoorden aan en trainen de communicatieve voorwaarden: elkaar aankijken, naar elkaar luisteren en op elkaar reageren. Vooral het luisteren is moeilijk. Informatie opslaan en er vervolgens iets mee doen, is weer een grotere stap.

Continu verwoorden mijn collega's en ik het onderlinge spel van de kinderen, dat we visualiseren met handgebaren (andere dan bij officiële gebarentaal).

Met die gebaren maken de kinderen hun gevoelens en boodschappen duidelijk zolang ze verbaal tekortschieten. Een flinke vuist toont heus hoe boos je bent.

Dat kinderen een intrinsieke behoefte tot spreken hebben, is zeker. Zodra kinderen dingen kunnen vertellen, blijven de gebaren achterwege.'

Muziek

'Muziek is een schitterend hulpmiddel voor de spraak/taalontwikkeling. Zingend informeren we over de gewone dingen van alledag, zoals het opruimen van het speelgoed. Kinderen zijn dol op liedjes, gezongen informatie onthou-

den ze goed! Ons hoofddoel is de kinderen met plezier te laten communiceren, dat het fijn is om met elkaar in contact te zijn. Als je in staat bent om goed te communiceren, vergroot je jouw leefwereld en dus jouw plek in onze maatschappij.'

'Zowel Annemarie als ik juichen het toe dat onze peuters ook de reguliere opvang bezoeken. Daar liggen de accenten meer op het vrij spelen en knutselen dan bij ons. Bovendien daagt het extra uit tot communiceren. De leidsters uit de reguliere opvang zijn heel betrokken. Een paar dames leerden zelfs gebarentaal. Prachtig toch?' •

Informatie

Informatie over peutercommunicatiegroepen, de grote rol van logopedie en ouderprogramma's:
 Nederlandse Stichting voor Dove en Slechthorende Kinderen:
www.nsdsk.nl
 Vlaamse oudercomités voor Dove Slechthorende en Spraakgestoorde Kinderen:
www.vlocvzw.be